

DOORPAKKEN IN VERDUURZAMING GOLFSPOORT

De Green Deal biedt oplossingen voor komend pesticidenverbod

De komende jaren zal de golfsector collectief moeten werken aan het verder terugdringen van pesticidengebruik met behoud van speelkwaliteit.

Binnenkort wordt overeenstemming verwacht met betrekking tot de Green Deal Sportvelden. In deze samenwerkingsovereenkomst tussen de sportsector en de overheid, milieuorganisaties en drinkwaterbedrijven worden afspraken gemaakt over het gebruik van pesticiden op sportvelden.

De essentie van de Green Deal komt neer op het zoveel mogelijk terugdringen van het pesticidengebruik tot 2020 voor zover dit technisch haalbaar is en - daarnaast - het objectief onderbouwen én het reguleren van uitzonderingen op het verbod op het gebruik van pesticiden dat Staatssecretaris Mansveld per 2020 wil instellen. De wetgeving met betrekking tot dit verbod is momenteel in voorbereiding. "Ik kies voor een zeer ambitieus tijdsplan. Dit moet uiteraard mogelijk zijn. Bij deze weg horen daarom evaluatiemomenten. Op die momenten zal ik samen met

betrokkenen bekijken of wij nog op het schema liggen om op zo kort mogelijke termijn het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw uit te bannen en slechts nog bij (sterk onderbouwde) uitzondering toe te staan" - **Wilma Mansveld**, *Staatssecretaris van het ministerie van Infrastructuur en Milieu*.

Het terugdringen en reguleren van het gebruik van pesticiden in sportveldbeheer staat dus centraal in deze Green Deal. De komende jaren zullen beheerders van

PESTICIDEN

Alle chemische gewasbeschermingsmiddelen en biociden vallen onder de noemer pesticiden. Voorbeelden van pesticiden zijn herbiciden (tegen ongewenste kruiden), fungiciden (tegen schimmelziekten), insecticiden (tegen ongewenste insecten), rodenticiden (om ratten en muizen te doden) en algiciden (om groene aanslag te verwijderen).

golfbanen en sportvelden, voor zover dit nog niet ten dele gebeurd is, de uitdaging moeten aangaan om, binnen dit striktere kader, toch de speelkwaliteit te kunnen blijven bieden die de sport vraagt.

"De Green Deal geeft ons de kans, tijd en ruimte om de komende jaren door gezamenlijk onderzoek, innovatie en best management practices de schouders eronder te zetten en haalbare en duurzame oplossingen te vinden bij het terugdringen en zo mogelijk stoppen met het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen." - **Pieter Aalders**, *voorzitter Dutch Turfgrass Research Foundation*.

De Nederlandse Greenkeepers Associatie (NGA), de Nederlandse Vereniging van Golfaccommodaties (NVC) en de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie (KNGF) hebben de handen ineens geslagen om de sector te ondersteunen bij het nemen van de noodzakelijke stappen in het beheer die het afbouwen van het gebruik van pesticiden vereist.

Samen met andere belanghebbende organisaties, zoals NOC*NSF, KNVB,

Willem Zelsmann "We kunnen trots zijn op hoe goed en duurzaam wij de Nederlandse golfbanen reeds onderhouden"

VEWIN, Natuur en Milieufederaties en de Vereniging voor Sport en Gemeenten zijn concrete actieplannen ontwikkeld waaraan de komende jaren invulling gegeven zal worden.

"We kunnen trots zijn op hoe goed en duurzaam wij de Nederlandse golfbanen reeds onderhouden. Maar dat ontslaat ons niet van de volgende stap: het verder terugdringen van het gebruik van pesticiden. Aan de slag!" - **Willem Zelsmann**, president NGF.

"Met een gecombineerde bijdrage van de golfalliantie NVG/NGF/NGA moet de Green Deal nu serieus opgepakt worden door de individuele golfclubs en -banen." - **Tinus Vernooij**, voorzitter NVG.

"Proefondervindelijk op zoek gaan naar oplossingen voor deze uitdaging is waar de innovatie op de werkvloer start. Gevolgd door het onderling delen met vakbroeders." - **John van Hoesen**, voorzitter NGA.

WAT BETEKENT DIT VOOR DE GOLFSPOORT?

Er staat door deze ontwikkelingen veel te gebeuren in de sportgrassector in het algemeen en in de golfsport in het bijzonder. Als de sector onvoldoende reageert met commitment en gerichte acties bestaat de mogelijkheid dat de overheid geen andere weg ziet dan over te gaan tot een totaalverbod zonder uitzonderingen. De 'faire' speelkwaliteit, die voor onze golfsport essentieel is, komt dan op het spel te staan. Deze staat overigens ook op het spel als de afbouw in de komende jaren niet op een verantwoorde wijze plaatsvindt.

SPEELKWALITEIT EN PESTICIDEN

Het bereiken en behouden van het gewenste niveau aan speelkwaliteit is de uitdaging voor elk greenkeepingteam. De inzet van pesticiden blijkt daarvoor - helaas - nog nodig.

De eisen die wij binnen de golfsport stellen aan de kwaliteit van de grasmat zijn hoog. Dit vraagt om intensief beheer, waarmee het uiterste gevraagd wordt van de grasplant. Deze topprestatie veroorzaakt stress en dit maakt de grasmat vatbaar voor de ziekten, plagen en schimmels die constant op de loer liggen en de kwaliteit bedreigen. Ook de invasie van onkruid bedreigt de strakke grasmat. Pesticiden dienen ter bestrijding hiervan.

GREEN DEAL

Green Deals zijn afspraken tussen de rijksoverheid en andere partijen als bedrijven, maatschappelijke organisaties, sectoren en andere overheden. De Green Deal helpt om duurzame plannen, die een collectieve inzet vereisen, uit te voeren. In ons land zijn reeds 160 Green Deals afgesloten. Hieronder vallen Green Deals over energie, klimaat, grondstoffen, biodiversiteit, etc.

GREEN DEAL SPORTVELDEN

Momenteel wordt door het ministerie van Infrastructuur en Milieu wetgeving voorbereid voor een totaalverbod van chemische gewasbeschermingsmiddelen voor niet-agrarisch gebruik, waaronder beheer van sport- en recreatieterrainen.

Met de Green Deal Sportvelden worden afspraken gemaakt over:

- Het afbouwen van het gebruik van pesticiden in sportveldenbeheer voor zover technisch mogelijk.
- Het objectief onderbouwen van specifieke uitzonderingen op het verbod op gebruik na 2020.
- Monitoring en zelfregulering van pesticidengebruik.

WAAR KOMT DE GREEN DEAL VANDAAN?

2000

Europese Kaderrichtlijn Water

2006

Europese Commissie stelt in het kader van het 6de Milieu-actieprogramma een thematische strategie voor een duurzaam gebruik van bestrijdingsmiddelen voor

2009

Europese Commissie Pesticide Directive

Juli 2012

Nederlands actieplan duurzame gewasbescherming

14 mei 2013

Gezonde groei, duurzame oogst. 2e nota -inzet op verbod verhardingen en verbod op niet-agrarisch gebruik

3 september 2013

Brief Staatssecretaris Mansveld met nuancering beleidsambitie; tevens aankondiging onderzoek haalbaarheid van een totaalverbod

11 november 2013

Gesprek met onderzoeksbureau TAUW met de golfsector in het kader van het onderzoek in opdracht van I&M

29 januari 2014

Start van Green Deal-gesprekken KNVB, NGF, Groene 11 en VEWIN

7 mei 2014

Verkennd gesprek Green Deal bij I&M

September 2015

Green Deal-gesprekken in laatste fase

VOORKOMEN IN PLAATS VAN GENEZEN

Een van de fundamentele principes van greenkeeping is ‘voorkomen is beter dan genezen’. Het gezond houden van de grasmat en het daarmee voorkomen van stress, zijn prioriteit. Het vinden van het juiste evenwicht in het beheer gebeurt

dit kader op nationaal niveau ontwikkeld wordt tussen NGF, NVG en NGA. De kwaliteit van deze samenwerking is in hoge mate bepalend voor het welslagen van de opdracht om zowel individueel als collectief met minder middelen toch het gewenste eindresultaat te bereiken en behouden.

dan wel op golfbanen die aan bepaalde voorwaarden voldoen.” - **Marieke van Rhijn**, NGF-bestuurslid *Duurzaam!Golf*.

ONDERSTEUNING CLUBS EN BANEN

De samenwerkende golforganisaties NGF, NVG en NGA maken het tot hun prioriteit om banen, clubs en greenkeepers de komende jaren te ondersteunen in dit proces. De sector zal structureel geïnformeerd worden over de voortgang van de Green Deal-opdracht en de stappen die genomen (moeten) worden. Best management practices zullen, na validering, in kaart gebracht en gedeeld worden. Onderzoek en innovatie zullen worden afgestemd en gestimuleerd.

STAPPEN

Een collectieve stap die reeds in 2013 genomen is en die in dit kader van belang is, is de oprichting van de Dutch Turfgrass Research Foundation. Een volgende stap die de NGF in dit verband recent heeft genomen, is het aannemen van een agroom die deskundig is op het gebied van turfgrass management en zich beweegt op het raakvlak van ‘science and art’, ofwel theorie en praktijk. Met de best management practices op het gebied van Integrated Turfgrass Management zal deze deskundige, vanuit zijn onafhankelijke positie, de baanbeheerders ondersteunen en helpen om duurzaam aan speelkwaliteit en plantgezondheid te werken. Ook het beheerprogramma Committed to Green/GEO, dat in Nederland zo succesvol is, is een waardevolle stap die bijdraagt aan de verdere verduurzaming van golfbaanbeheer.

Marieke van Rhijn: “Het gaat pijn doen. Met name op banen waarop men ‘het komt wel’ denkt”

op basis van het principe van Integrated Turfgrass Management. Hiermee kan het gebruik van pesticiden, als symptoombestrijding, tot een minimum beperkt blijven.

INTEGRALE AANPAK, NATIONAAL EN LOKAAL

Naast passie voor het vak, kennis en kunde, vereist dit vooral planmatig werken vanuit een gedragen visie binnen de organisatie die verantwoordelijk is voor het beheer. Verantwoord beheer van een golfbaan is niet alleen de verantwoordelijkheid van de hoofdgreenkeeper, maar is een integrale verantwoordelijkheid die zorgvuldige afstemming vereist tussen bestuur, management en het operationele onderhoudsteam op een golfbaan. Alle neuzen moeten dezelfde kant op. Ook de golfer, als eindgebruiker en degene die de eisen stelt ten aanzien van de prijs/kwaliteitverhouding, maakt onderdeel uit van deze discussie.

Deze samenwerking op lokaal golfbaan-niveau spiegelt de samenwerking die in

ZELFREGULERING EN NULMETING

Een belangrijke stap voor de sector in het ontwikkelen van zelfregulering is het vaststellen van de zogeheten nulmeting met betrekking tot het gebruik van pesticiden. Wat wordt er nu gebruikt op golfbanen in Nederland? Om dit in kaart te brengen is, namens NVG, NGA en NGF, in juni dit jaar een enquête uitgegaan waarin beheerders gevraagd wordt om de soort en hoeveelheid van gebruikte middelen aan te geven. Inmiddels is op basis van meer dan 50% respons van de golfbanen een representatief beeld ontstaan. Deze gegevens zullen vanaf nu jaarlijks worden geregistreerd en - geanonimiseerd - worden gedeeld met de partners in de Green Deal.

“De verwachting is dat een substantiële vermindering van dat gebruik haalbaar is op basis van zelfregulering. De ambitieuze aanpak van de golfsector zal al vanaf 2017 moeten leiden tot de mogelijkheid om na 2020 in specifieke gevallen beperkt pesticiden te mogen blijven gebruiken. Maar

DUTCH TURFGRASS RESEARCH FOUNDATION

Deze stichting, die in 2013 is opgericht, zet zich in voor de totstandkoming van een Turfgrass Science leerstoel bij Wageningen University. Het doel van deze leerstoel is om door kennisontwikkeling en -disseminatie bij te dragen aan een beter begrip van het bodemwater-plantsysteem zoals zich dat manifesteert op grassportvelden en golfbanen. De onafhankelijkheid van dit wetenschappelijke loket voor complexe vraagstukken met betrekking tot natuurlijk sportgras is een belangrijke stap op weg naar chemievrij beheer.

SPEELKWALITEIT

Het draait allemaal om speelkwaliteit. Hiermee wordt bedoeld: de sporttechnische eisen die in de golfsport gesteld worden aan de grasmat. We hebben het dan over variabelen als hardheid, trueness, smoothnes, snelheid, etc. Het is vreemd dat juist de golfsport, waarin de speelkwaliteit zo bepalend is voor de sportkwaliteit, geen officiële normering kent.

INTEGRATED TURFGRASS MANAGEMENT (ITM)

Het zorgvuldig afwegen en de daaropvolgende integratie en afstemming van alle onderhouds- en beheermethoden (planmatigheid) die de ontwikkeling van de grasmat optimaliseren. Dit door middel van het groeien van gezonde grassen met de minst mogelijke verstoring van ecosystemen en het stimuleren van natuurlijke plaagbestrijding tegen zo laag mogelijke kosten. De winst binnen ITM zit in de margi-

nale verbeteringen in alle afzonderlijke aandachtsgebieden en de integratie hierbinnen. Er zal stelselmatig gewerkt moeten worden om van het gebruik van pesticiden als symptoombestrijding af te komen en tot het planmatig werken aan de gezondheid van het gehele systeem bodem-water-gras te komen.

GEO ALS KADER VOOR DE GREEN DEAL

Planmatigheid en transparantie met betrekking tot de beheervisie en -aanpak zoals dat binnen de GEO-methodiek wordt ontwikkeld, zijn twee belangrijke voorwaarden voor verduurzaming van beheer. GEO biedt daarom een uitstekend kader om de Green Deal-missie onder te brengen.

De sector is in overleg met GEO over het ontwikkelen van een gewasbeschermingsapplicatie die beheerders kan ondersteunen bij het opstellen van een evenwichtig gewasbeschermingsplan dat verplicht is bij pesticidengebruik in de toekomst.

NGF AGRONOMIE

Een goede beheerkwaliteit van de speeloppervlakten in harmonie met de natuurlijke omgeving is de basis voor het spelplezier van de golfers. NGF Agronomie is de nieuwe dienstverlening binnen de NGF en ondersteunt baanbeheerders met het duurzaam optimaliseren van golfbaanbeheer. Best management practices in Integrated Turfgrass Management, als brug tussen wetenschap en praktijk, vormen de basis in de onafhankelijke voorlichting en ondersteuning vanuit de NGF.

Niels Dokkuma (NGF-agronoom) zorgt met zijn voorlichting en ondersteuning voor een meer onafhankelijke positie voor golfbanen en -clubs op het gebied van duurzaam onderhoud en beheer. Zijn rol is onafhankelijk en objectief. De ondersteuning is mogelijk voor iedereen met een duurzame instelling, waarbij het uitgangspunt vooral integraal en overkoepelend is, geredeneerd vanuit de sport

(speel- en beheerkwaliteit van golfbanen).

Niels studeerde af aan de HAS Den

Bosch en The Pennsylvania State University en heeft 15 jaar diverse en internationale ervaring op het gebied van turfgrass management en is bereikbaar via

> n.dokkuma@ngf.nl

Green Deal